

Det mener Globale Seniorer:

Om ældre mennesker og verdensmålene – i Danmark og Globalt

Synliggørelse af de behov der skal dækkes for at ældre mennesker får opfyldt FN's 17 Verdensmål for en bæredygtig global udvikling

Med dette papir vil Globale Seniorer synliggøre nogle områder i Verdensmålene, som især er vigtige for ældre mennesker både i Danmark og globalt.

Verdensmålenes overordnede princip er: "Leave no one behind" (Lad ingen blive efterladt). Det betyder, at der skal være fokus på at hjælpe de særligt udsatte, de der lever under de dårligste vilkår og med færrest muligheder for at hjælpe sig selv. For eksempel børn, kvinder, syge, fattige – og ældre mennesker.

Demografien verden over ændrer sig. Flere mennesker lever længere og fødselsraterne falder. Det betyder at både antallet og andelen af ældre mennesker stiger. I 2015 var 1 ud af 8 mennesker over 60 år, i 2030 vil 1 ud af 6 mennesker være over 60 år og i 2050 vil det være 1 ud af 5 mennesker. I 2050 vil 4 ud af 5 mennesker over 60 år bo i udviklingslandene.

Globale Seniorer mener at de 17 verdensmål er lige vigtige, og hænger uløseligt sammen. Det betyder, at det er vigtigt at tænke over, hvilken betydning både helheden og hvert enkelt mål har for ældre mennesker. I første omgang har vi valgt at koncentrere os om 3 mål, nemlig mål 1: afskaf fattigdom, mål 3: sundhed og trivsel samt mål 11: bæredygtige byer. Men det er vigtigt at holde sig for øje at en indsats for netop de mål påvirker og er påvirket af indsatsen for de øvrige.

Verdensmålene er universelle og vi gør derfor opmærksom på forhold, der kan forbedres både i Danmark og globalt, med særlig vægt på udviklingslandene.

Verdensmål nr. 10: Mindre ulighed i og mellem lande finder vi også vigtigt, vi kommenterer ikke specifikt på det, men konstaterer blot, at i Danmark vokser uligheden. For eksempel reguleres folkepensionen med pristallet og ikke med lønudviklingen, hvilket betyder at uligheden vokser mellem pensionister på ren folkepension og den øvrige del af befolkningen. Inden for gruppen af pensionister er uligheden også stigende, som følge af arbejdsmarkedspensionens stigende andel af pensionisternes samlede indkomst. Denne udvikling medfører også en kønsforskel, idet forholdsmæssigt

flere kvinder end mænd ikke har arbejdsmarkedspensioner. Variationen i pensionsordningerne og deres indfasning er med til at understrege uligheden.

Globale Seniorer anbefaler derfor

At folkepensionen reguleres efter lønudviklingen.

I udviklingslande ses der også en tendens til større økonomisk ulighed mellem fattige og rige borgere som Oxfam har dokumenteret i en rapport fra januar 2018¹. Digital ulighed er et andet aspekt, der kræver politikeres og offentlige myndigheders opmærksomhed. Mange ældre mennesker har svært ved at håndtere den stigende digitalisering indenfor det offentlige og bliver derfor udelukket fra muligheder og afhængige af hjælp fra andre. Globale Seniorer mener det er vigtigt at tænke ulighed med i alle målene.

Mål 1: Afskaf fattigdom

Ældre udgør en stor del af verdens fattige, specielt i udviklingslandene.

Fattigdom og dårligt helbred forstærker hinanden. Økonomisk sikkerhed for ældre mennesker i form af en stabil indkomst der gør, at ældre kan klare sig selv uafhængigt af familie, venner eller velgørenhed, er helt central. I en verden, hvor migration og ændrede familiestrukturer betyder at ældre mennesker ikke kan regne med forsørgelse fra familien bliver behovet for økonomisk sikkerhed i form af en pension helt nødvendig.

Danmark

I Danmark reguleres ældrecheck og folkepension årligt, således at pensionen lige akkurat når over fattigdomsgrænsen, som af OECD beregnes som 50% af middelindkomsten i samfundet. Indvandrere, og danskere som ikke har boet i Danmark længe nok til at modtage en fuld folkepension modtager en såkaldt brøkpension, der ligger under fattigdomsgrænsen. Hvis de ikke har haft mulighed for at foretage anden form for opsparing til pension, har de derfor en meget lav månedlig indtægt, hvilket kan betyde at de befinder sig under fattigdomsgrænsen.

Pensionsalderen sættes op i disse år. Det er derfor vigtigt at foretage en tilpasning af arbejdsmarkedet og arbejdsforholdene til ældre mennesker: gøre dem mere fleksible, tilpasset ældres ressourcer og muligheder. Nogle ønsker at arbejde længe, mens andre med fysisk anstrengende jobs vil stoppe eller have mulighed for at overgå i mindre krævende funktioner eller helt andre typer job. Tilsvarende må der ske en tilpasning af arbejdsmarkeds og pensionsregler, så man letter muligheden for at stige af og på arbejdsmarkedet.

HER ER DIN NYE PENSIONSALDER	
Din fødselsdag	Din pensionsalder
Før 1.jan 1954	65 år
1.jan.-30.jun. 1954	65,5 år
1.jul.-31.dec. 1954	66 år
1.jan.-30.jun. 1955	66,5 år
1.jan. 1955-31.dec. 1957	67 år
1.jan. 1958-31.dec. 1962	67,5 år
1.jan. 1963 og senere	68,5 år

¹ https://d1tn3vj7xz9fdh.cloudfront.net/s3fs-public/file_attachments/bp-reward-work-not-wealth-220118-summ-da.pdf

Det er vigtigt, at Danmark sikrer at alle ældre borgere kan have et værdigt liv med en økonomisk sikkerhed.

Globalt

De færreste udviklingslande har en universel pensionsordning for ældre borgere, og hvor den findes så udgør den et så lille beløb, at det langt fra kan sikre dem mod fattigdom. Ofte ligger pensionsalderen også alt for tæt på den gennemsnitlige levealder. Vi presser derfor på for, at alle lande indfører en pensionsordning, der kan sikre ældre en værdig alderdom. I udviklingslande har kun offentlig ansatte en eller anden form for sikring, mens arbejdere i den uformelle sektor (herunder landbrugssektoren) ikke har nogen form for opsparing eller pension, så de er helt afhængige af familie eller andre når de ikke selv kan klare sig.

Mål 3: Sundhed og trivsel

Ældre verden over er en meget forskelligartet gruppe af mennesker, nogle er raske og aktive og bidrager til samfundet på mange måder, mens andre er syge og sårbare og har brug for hjælp. Det er vigtigt at være opmærksomme på kønsforskelle; mænd har lavere levealder og kommer generelt senere i gang med behandling af sygdomme end kvinder gør. Indsatser for at fremme sund aldring kan være med til at mindske ulighed og sikre, at vi som ældre kan fortsætte med at udvikle os og bidrage til samfundet mens vi beholder vores selvstændighed og sundhed. Således kan sund aldring bidrage til at skabe samfund med større sammenhængskraft..

I dag er de fleste sundhedssystemer indrettet på at behandle individuelle sygdomme og ikke det komplekse sygdomsbillede, der følger med alderen. Sundheds- og plejesystemer arbejder ikke altid sammen og ressourcer bliver spildt. Organisationen for Verdenssundhed - WHO - anbefaler en omlægning af systemerne således at de taler bedre sammen og har mere fokus på forebyggelse hele livet igennem.

Fattigdom ligger til grund for mange sygdomme, både i Danmark og i udviklingslandene. Både dårlig og mangelfuld kost for fattige mennesker medfører sygdomme, der ikke behøvede at blive så alvorlige, eller helt kunne undgås. Der er således en tæt sammenhæng mellem fattigdom og sygdom, hvorfor bekæmpelse af fattigdom (mål 1) er yderst vigtig.

Hvilke sundhedsudfordringer er vigtigst for ældre mennesker?

Danmark

Forebyggelse og nedbringelse af dødelighed på grund af aldersrelaterede, ikke smitsomme sygdomme:

- Demens, der er udarbejdet en national handlingsplan, der skal følges op på. Selvom antallet har været stigende i mange år, så er det nu faldet lidt, hvilket tilskrives en bevidst forebyggelse.
- Kræft, det forventes at der med en stigende ældrebefolkning vil forekomme flere kræfttilfælde der kræver behandling og medicin
- Diabetes, har stigende udbredelse, hvilket især hænger sammen med kosten. Derfor er forebyggelse essentiel og der skal gøres en særlig indsats overfor ældre og ressourcetsvage mennesker.
- Hjertesygdomme rammer i høj grad ældre mennesker og forebyggelse er igen en vigtig indsats
- Ensomhed rammer bredt, men ældre mennesker er en særlig udsat gruppe, da de kan have udfordringer med at deltage i aktiviteter udenfor hjemmet eller kan have syns- eller høreproblemer. Ældre mænd er ofte enlige og udgør derfor en særlig udsat gruppe der kræver stor opmærksomhed

Globalt

Forebyggelse og nedbringelse af dødelighed på grund af aldersrelaterede, ikke smitsomme sygdomme:

- Demens er et stort problem i ulande, hvor man hverken har viden eller redskaber til at diagnosticere eller håndtere sygdommen. Psykiske sygdomme som depression og angst er også almindelige blandt ældre mennesker og behandlingstilbuddene er langt fra tilstrækkelige
- Kræft, behandling er helt utilstrækkelig og ældre mennesker diskrimineres og er bagerst i køen
- Diabetes, forebyggelse af diabetes med oplysning om rigtig ernæring - gennem hele livet - er ikke tilstrækkelig. Behandlingen er dyr og forbeholdt få velhavende
- Hjertesygdomme, Kroniske åndedrætssygdomme er almindelige blandt ældre mennesker og her spiller forebyggelse i forhold til ernæring og fysisk bevægelse en vigtig rolle, som desværre ikke prioriteres
- Handicap: Synsproblemer udgør et stort problem for ældre, det er svært at få adgang til synstest og endnu sværere til passende briller, der kunne hjælpe mange ældre mennesker med at fortsætte deres evt. arbejde og med at færdes i trafikken uden problemer. Høreproblemer har betydning bl.a. for ældre menneskers sociale liv og inklusion i samfundet. Her er det også svært at få testet hørelsen og få adgang til høreapparater.

Delmål 3.8 handler om at give adgang til sundhedsydelser (behandling, medicin, vacciner og diverse hjælpemidler) som mennesker har råd til - eller er

gratis. I udviklingslande er der behov for ordentlige plejehjem med uddannet personale.

Mål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund

Verdenssundhedsorganisationen WHO definerer at Sund Aldring er at bevare vore fysiske og mentale evner mens vi bliver ældre. Det betyder at der skal foretages ændringer af beboelser, transportsystemer og offentlige områder så de er tilgængelige for ældre mennesker med forskellige behov og evner. Med andre ord en helhedsorienteret indsats der kan styrke og sikre ældres rettigheder og vilkår på flere områder. Det kræver handling i adskillige sektorer fra mange forskellige aktører (regeringer, kommuner, civilsamfund, familie mm.) for at skabe aldersvenlige omgivelser.

Verdensmål 11 peger på at ældre mennesker skal have "adgang til sikre, tilgængelige og bæredygtige transportsystemer – til en pris, der er til at betale" samt "adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige offentlige steder og grønne områder"., " Sikkerhed er en vigtig forudsætning for ældres anvendelse af det offentlige rum og en vigtig nøgle til at give folk mulighed for at leve et langt og sundt liv.

Aldersvenlige byer bør anerkende at vi som ældre mennesker har forskellige evner og ressourcer. Vores beslutninger og ønsker om at vælge en alderdom i egen bolig, skal respekteres ligesom vores ønsker om at være inddraget i det sociale liv.

Hvilke udfordringer er vigtigst for ældre mennesker i byerne?

Danmark

Tilgængelig offentlig transport er en forudsætning for ældre menneskers selvbestemmelse og deltagelse i det offentlige liv. Det vil sige at togstationer og metroer gøres tilgængelige, samt at busser gøres ældre-venlige, og at ruterne betjener de områder, der er relevante for ældre mennesker.

Indretning af byernes offentlige rum bør være trygge og tiltrækkende for ældre mennesker med gode lysforhold og siddemuligheder.

Boligen: Der bør investeres i trappelifte i opgange for at ældre kan have mulighed for at blive længere i eget hjem i den gamle boligmasse. Det er vigtigt at give rammer for et reelt valg, hvor de kan få den nødvendige hjælp, hvad enten det drejer sig om plejehjem, en beskyttet bolig med hjælp, eller eget hjem.

Globalt

I dag bor over 500 millioner ældre mennesker i byer. Det svarer til 57 % af alle ældre mennesker på verdensplan. WHO forventer, at i udviklingslandene vil andelen af ældre borgere i byområder stige til 908 mio. i 2050.

Generelt er der meget store problemer med tilgængelighed i byerne i udviklingslandene og der er behov for en stor indsats mange steder for at sikre ældre mennesker adgang til at deltage i det offentlige liv. Det handler om gader uden huller, god gadebelysning, pålidelige transportmuligheder der kan tilgodese ældres fysiske udfordringer, gode transportforhold til sundhedsklinikker og trygge inkluderende udendørs områder der inviterer til sociale aktiviteter på tværs af aldersgrupper.

Boligforhold for ældre mennesker i byer er en stor udfordring, idet de ofte bor i dårlige boliger uden elevator og hjælpemidler, hvilket udelukker dem fra at komme ud, eller de bor i slumområder hvor forholdene er langt fra tilfredsstillende. I begge situationer er de ældre helt afhængige af families eller andres hjælp.

Det handler også om at facilitere ældre menneskers adgang til motion, sund levevis viden om og opmærksomhed på sygdomme som diabetes, hjerteproblemer og demens -både hos de ældre borgere selv, men også hos deres medborgere.

For en Ældrekonvention

Globale Seniorer støtter at der i FN-regi udarbejdes en konvention for ældre. En sådan konvention bør først og fremmest sikre:

- Retten til forsørgelse. En universel ret til pension - ikke velgørenhed. Retten skal imødekomme ældres behov for noget at leve af og for en basal sikkerhed og tryghed i alderdommen.
- Retten til medicin og behandling mod sygdomme uanset hvor gammel man er og hvor man bor. En værdig behandling på plejehjem.
- Retten til at dø i værdighed, hvor man ønsker det og med adgang til palliativ medicin
- Beskyttelse mod diskrimination på arbejdsmarkedet og i det private liv så respekten for ældre mennesker styrkes og giver dem en større værdighed
- Retten til et liv i selvstændighed og til at beslutte over eget liv
- Retten til at bo hvor man vil, så man ikke skal tvinges ud af sit hjem og kan bevare sit samliv, hvis ens partner kommer på plejehjem

